

Domači glasovi

Štev. 118

Lienz, torek 18. junija 1946.

Leto 2.

SLOVENCİ V USA

Odkar se je zopet odprla poštna zveza z Ameriko, smo ponovno prišli v stik s slovenskimi rojaki tam. Zato bo vse begunce gotovo zanimalo vprašanje, koliko je prav-zaprav slovenskih rojakov v Združenih državah. V naslednjem ponatiskujemo članek iz ameriškega kole-darja "Ave Maria", ki nam daje točne podatke. Takole se glasi:

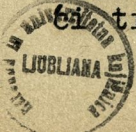
Bila so med nami ves čas različna mnenja. Nekateri so nas cenili na 300.000, drugi še več ali pa manj. Koliko nas je pa v resnici, tega pa nihče ni vedel, ker nismo imeli nobenih zanesljivih podatkov.

Dva vira sta, ki bi nam mogla dati na to vprašanje zanesljiv odgovor: 1./ Letna poročila priseljenjske komisije delavskega departamenta naše vlade v Washingtonu o statistiki priseljenjstva in izseljenjstva države. 2./ Poročila oddelka za ljudsko štetje trgovskega departamenta vsakih 10 let.

Toda do l. 1920, t.j. do prve svetovne vojne, je naša država upoštevala samo države, iz katerih so priseljenci prišli, ali v katere so šli. Na tej podlagi so se vršila tudi ljudska štetja vsakih 10 let. Temu primerno so sestavljena tudi poročila omenjenih oddelkov naše vlade. Malih narodov, po posameznih državah Evrope Amerika ni poznala ne upoštevala, ker so se ji zdeli brez pomena za njeno državno politiko. Tako je bilo pač splošno svetovno pojmovanje o malih narodih. Tako smo ji bili n.pr. vsi narodi, ki smo se priselili iz bivše Avstro-Ogrske samo "Avstrijci" ali "Mažari". Na podlagi takih poročil je jasno, da nismo nikdar mogli povedati z gotovostjo, koliko nas je prišlo iz Slovenije in kako smo se množili tukaj z mladino, ki je tukaj rojena.

Toda že prva vojna, še bolj pa sedanja druga, sta prinesli vse male narode v ospredje. Pokazali sta, kako napačno je bilo tako pojmovanje malih narodov in kako škodljivo. Za mednarodno svetovno politiko in za državno domačo politiko posameznih velikih držav. Pokazali sta državnikom vseh velikih narodov in držav, da so vsi narodi, tudi najmanjši, za svetovno mednarodno življenje, predvsem pa za svetovni mir prav tolike važnosti kakor veliki. Res je, majhni so. Toda narodi so, ki imajo od Boga jim dane svete pravice do življenja in obstoja, kakor veliki, in jim teh pravic nobena država, tudi najmočnejša kratiti ne sme, ne da bi s tem ogrožala svetovni mir. Tudi mali narodi lahko zapalijo svetovni požar. Srbija n.pr. je bila majhna in neznatna država. Mi Jugoslovani v Avstriji, smo bili za Avstrijo in za svet velik nič, sužnji Avstrije, ki nas sme ubijati, kakor hoče. Pa kje se je zapalil prvi svetovni požar? In sedanja druga svetovna vojna, kedaj in kje se je začela? Ko se je Nemčija ravnala po tem starem pojmovanju malih narodov in pogazila pravice malih severnih slovanskih narodov.

Zlasti sta pa obe vojni odprli oči naši državi, da je videla v takem pojmovanju malih narodov veliko in nevarno rak rano v telesu sloveške družbe, katero je treba čimprej ozdraviti, ako se hoče doseči trajen svetovni mir. Zato je že predsednik Wilson razglasil Zdu-

žene države Amerike za pobornico za pravice malih narodov. Še bolj odločno je to izjavil predsednik Roosewelt.

Obe ti dve vojni sta pa pokazali tudi naši državi važnost vseh teh narodnih skupin državljanov za njeno moč, za njen razvoj in napredek, zlasti za pomoč v časih vojnih kriz, da so tukaj, da se jih torej mora upoštevati že zaradi državnih keristi.

Na podlagi tega novega pojmovanja malih narodov se je izvršilo ljudsko štetje l. 1920, in sicer prvič v zgodovini naše države tudi po "Mother tongue", to je po narodnostih. Še bolj točno se je na tej podlagi izvršilo ljudsko štetje l. 1930, najbolj pa 1940. Vladna poročila o izidu tega ljudskega štetja šele dajejo kolikor največ mogoče točna poročila, koliko je kake priseljene narodnosti v državi.

Šele iz teh poročil l. 1940 smo pa mi Slovenci tudi dobili kolikor toliko primerno statistiko o tem, koliko nas je bilo l. 1940 v Združenih državah.

Iz teh poročil posnemamo sledeče številke o nas Slovencih: Vseh Slovencev je 178.640; moških 97.180, žensk 81.460. Od teh je bilo rojenih v Sloveniji 75.560; moških 49.520, žensk 32.040. V Ameriki rojenih in sicer od priseljenih staršev ali takozvanih mešanih staršev t.j., da je bil en starš rojen v Sloveniji, eden v Ameriki, 97.300; od v Ameriki rojenih staršev 5.780.

Od teh jih živi: po mestih 120.340, na deželi, pa niso farmarji, 44.480, farmarjev 13.820. Slovenščino kot materin jezik je prijavilo 146.020, in sicer rojenih v Sloveniji 59.880, staršev rojenih od priseljenih ali mešanih 81.280; od tu rojenih staršev 4.860. - Leta 1930 v Sloveniji rojenih 77.671.

Če primerjamo to število s številom leta 1940, se pokaže, da je od leta 1930 do leta 1940 umrlo nekako 22.572 priseljenih Slovencev, ker je gotovo, da jih je v teh letih zelo malo odšlo domov.

Od priseljenih Slovencev jih je bilo leta 1940 starih pod 25 let 30.040; od 25 do 34 let 19.020; od 35 do 44 let 11.960; od 45 do 54 let 19.560; od 55 do 64 let 12.080 in od 65 let dalje 4.520. - Po večjih mestih je Slovencev: Baltimore - 220; Buffalo 100; Chicago 7.320; Cleveland 24.720; Detroit 2.340; Los Angeles 3.650; Milwaukee 4.100; New York 4.260; Philadelphia 500; Pittsburgh, Pa. 1.067; St. Louis 400; San Francisco 2.100 in Washington, D.C. 60.

Slovenci po posameznih državah: Main 20; New Hampshire -; Vermont -; Massachusetts 380; Rhode Island 80; New York 8.440; Connecticut 760; New Jersey 4.350; Penna 37.100; Ohio 38.500; Indiana 3.020; Illinois 17.420; Michigan 7.920; Wisconsin 10.120; Minnesota 13.920; Iowa 720; Missouri 680; North Dakota 60; South Dakota 100; Nebraska 180; Kansas 1.220; Delaware 20; Maryland 440; District of Columbia 60; Virginia 160; West Virginia 1.560; North Carolina-, South Carolina 40; Georgia 40; Florida 60; Kentucky 120; Tennessee 40; Alabama -; Mississippi 240; Arkansas 80; Louisiana 380; Oklahoma 40; Texas 320; Montana 1.820; Idaho 320; Wyoming 1.860; Colorado 1.540; New Mexico 260; Arizona 300; Utah 540; Nevada 540; Washington 3.280; Oregon 720; California 13.840.

Slovencev v Clevelandu. Vseh je 24.720. Od teh je bilo rojenih v starem kraju 10.520. V Ameriki rojenih od priseljenih staršev in od mešanih, t.j. eden rojen v starem kraju, je 13.640. Od tu rojenih staršev, drugi rod, 660. Leta 1930 je bilo v starem kraju rojenih 12.302.

Slovencev v Chicago: Vseh 7.320. V starem kraju rojenih 3320. Tu rojenih od priseljenih ali mešanih 3.460, od tu rojenih staršev 40.

Slovencev v Detroitu: 2.340. Iz starega kraja je prišlo 3820. Tu rojenih od priseljenih ali mešanih staršev 1.080, od tu rojenih staršev 20.

(Dalje prihodnjič).

PRAVDA KRITIZIRA

Moskovska "Pravda" od 30.maja je posvetila daljši članek Andersovi armadi in pravi med drugim, da je v tej armadi kakih 50.000 vojakov, ki so se borili na Hitlerjevi strani proti zaveznikom. Dalje pravi članek, da je večina teh vojakov "prežetih z nacističnimi idejami."

Nato pa piše "Pravda".

"Andersova armada ni le v angleških krogih našla zaščitnike, marveč tudi v ameriških. Še 8. aprila je "New York Times" poročal, da je poveljnik ameriških vojaških sil v Sredozemlju general John Lie predlagal vojnemu ministerstvu, naj bi dali pribežališče znatnemu delu Andersove armade. Ta načrt je bil sprejet, in 3.maja je senator Butler pri razpravljanju o zakonu za podaljšanje vojaške obvezne službe predlagal ameriškemu senatu načrt, po katerem naj bi sprejeli 200.000 inozemcev v ameriško armado. Senator ni tajil, da misli pri tem Andersovo armado.

Butlerjev predlog je izzval hud protest senatorja Taylorja, ki je izjavil, da če se bo Butlerjev načrt uresničil, "bi potem videli armado, oblečeno v ameriške uniforme, sestavljali pa bi jo ljudje, ki so se v preteklosti borili proti nam."

V ameriškem tisku - nadaljuje "Pravda" - so se pojavljale tudi vesti o tajnih pogajanjih za naselitev Andersovih ljudi v Braziliji, Kanadi in drugih državah Amerike.

Nato se članek bavi s sklepom angleške vlade, ki hoče naseliti Andersovo armado na Škotskem ter ustanoviti posebne edinice pod vodstvom angleških častnikov. In "Pravda" pravi k temu:

"Potemtakem Andersova armada sploh ne bo demobilizirana, marveč bo dejansko ostala, le pod drugo "firmo". Jasno je, da se s tem dejansko nič ne spremeni.

Trdovratni napor določenih ameriških in angleških krogov, ki hočejo ohraniti Andersovo armado za vsako ceno in iščejo "primerneга zatočišča" zanjo, ti naporji vodijo neizbežno k sklepu, da ti krogi sanjajo o tem, kako bi za Andersovo armado našli tudi primerno "zaposlitev".

Delo treh velesil

"Ko g.Molotov skuša najti razloge, s katerimi naj bi dokazal, da Rusija ni odgovorna za to, da so diplomatske razmere dospele do mrtve točke, s tem, da obtožuje Združene države in Britanijo, češ da poskušajo vsiliti svojo voljo drugim državam, je gotovo primerno, da mirno preiščemo poslednje uspehe teh treh sil.

Vzemimo najprej Združene države. Te niso v načelu pravzaprav ničesar pridobile na ozemlju. Do sedaj so se zadržale samo na Islandiji in tako dale g.Molotovu priložnost, da je nanjo lahko pokazal. Radi pa bi zadržali oziroma pridobili nekatere otoke na Pacifiku, ki pa so v splošnem zelo oddaljeni, redko naseljeni in jih nihče drugi neče imeti. Na Kitajskem so zaradi želje, da se povrne mir in da se začne zopet z izmenjavo dobrin, pomagali Čangkajšku izpolniti dogovor, katerega je Rusija sklenila z njim, dogovor, ki ga pa je Rusija prelomila. V Evropi si Amerikanci prizadevajo zmanjšati svoje okupacijske sile čim bolj in čimprej mogoče. Po jakosti je sedaj njihova oborožena sila le še senca proti temu, kar je bila pred 12 meseci.

Vel.Britanija dosedaj ni pridobila po končani vojni in zaradi

nje niti par centimetrov ozemlja. Če pa je celo zaradi posebnih dogovorov uspela v tem, da je pridobila nekaj novih sredozemskih baz, tedaj bi to težko poravnali s tem, kar smo prostovoljno odstopili. Daleč smo od tega, da bi iskali nova področja, kjer naj bi vladali; saj smo storili mnogo, s čimer smo očitvidno precej popustili v svoji imperialni moči, ker zasledujemo jasno mednarodno politiko, o kateri smo prepričani, da je popolnoma v duhu sedanjosti: izpraznili smo Perzijo, zapustili Sirijo in Libanon, obljubili smo tudi, da zapustimo Egipet. Nameravamo pa tudi zapustiti Indijo. V posebnem prizadevanju, da razčistimo stanje in da izgledimo pot do mednarodnega sodelovanja, smo podvzeli že pomembne težavne odločitve v stvareh, ki so za nas življenjsko važne. Preveč bi bili tudi srečni, ko bi zapustili Grčijo, seveda, če bi dobro vedeli, da ne bo tjakaj skušala priti kaka druga sila.

Poglejmo sedaj Rusijo. Od 1.1939 si je priključila ozemlja devetih držav. Njene pridobitve obsegajo del finske Karelije, celo Litvo, Letonsko in Estonsko, pristanišče Königsberg, vse poljsko ozemlje vzhodno od Curzonove črte, Podkarpatsko Rusijo od Češkoslovaške, Besarabijo in Bukovino od Romunije, južno polovico Sahalina in Kurilske otoke od Japonske. Malo vojn je bilo v zgodovini, kjer bi se kot njena posledica pridobilo toliko ozemlja. Poleg tega pa je treba upoštevati tudi to, da si je Rusija znala pridobiti izključni politični in gospodarski vpliv v Poljski, Češkoslovaški, Ogrski, Bolgariji, Romuniji, Albaniji, Jugoslaviji, severni Perziji in v velikem delu Mandžurije. Je pa tudi na najboljši poti, da spravi svojo cono v Nemčiji pod sovjetski politični in gospodarski sistem.

Z vsemi temi pridobitvami pa še sedaj ni zadovoljna, temveč hoče izsiliti svoje ambicije na Srednjem Vzhodu in v Sredozemlju. Morali bi biti hvaležni g. paptovu, da je pozornost sveta obrnil na to pomembno vprašanje.

"The Times - Weekly Edition", 5.6.46.

==

NOV SLOVENSKI CASOPIS NA KOROŠKEM. "Die Neue Zeit" od 18. t. m. piše: "V bivši tiskarni prejšnjega Steyrermühl-Konzerns, sedanje založbe "Globus", ki ga je v juniju lanskega leta Rdeča armada zapolnila in ga je komunistična stranka nato vzela v najem, je pretekli teden izšla prva izdaja slovenskega glasila Titovih pristašev v Avstriji "Slovenski vestnik", ki ga bodo na Koroškem izdajali. - Kot poroča naš dopisnik, se trenutno nahaja slovenski poslanec dr. Petek na Dunaju in vodi tozadevne razgovore z zastopniki komunistične založbe. - Da bi omogočili tiskanje slovenskega lista, so iz Ljubljane preskrbeli ustrezajoče matrice in poslali tudi dva slovenska stavca na Dunaj. Vodstvo časopisa je v slovenskih komunističnih rokah."

Inomestu so prepovedale začasno izdajo inomoškega dnevnika "Tiroler Nachrichten". Ta list je glasilo tirolske "Volkspartei".

V RIMU so začeli tamkajšnji slovenski bogoslovci izdajati kar lepo revijo "Misel". Namenjena je vsem bogoslovcem. Prva številka je izšla na 26 straneh in prinaša zelo zanimive in tehtne članke. Skoda, da ima revija tako nizko naklado.

SALEZIJANEC G. JURČAK MARTIN. ravnatelj Mladinskega doma na Kodeljevem v Ljubljani, ki je bil obsojen na smrt, je bil koncem maja še živ. Poročajo, da so se partizani sami, ki so začeli gonjo proti njemu, zavzeli zanj, češ, da so hoteli sicer kazni, a ne smrtni, le eksemplarično kazni za druge duhovnike, zlasti salezijance.